

Електронне наукове фахове видання "Державне управління: удосконалення та розвиток" включено до переліку наукових фахових видань України з питань державного управління (Наказ Міністерства освіти і науки України від 06.11.2014 № 1279)

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
удосконалення та розвиток

№ 4, 2013

[Назад](#)[Головна](#)

УДК 351

*Н. В. Кулак,
здобувач Академії муніципального управління*

ФОРМУВАННЯ ТА ПРИНЦИПИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ СИСТЕМ ТОРГІВЛІ

*Nataliia V. Kulak,
Aspirant Academy of Municipal Management*

FORMATION OF THE ESSENCE AND PRINCIPLES OF ELECTRONIC TRADING SYSTEMS

Автором в ході роботи досліджено процес формування систем електронної торгівлі, розкриті механізми впливу електронної торгівлі на економіку країни, що розвиваються. Дано визначення термінам електронна комерція, електронна торгівля, електронний аукціон, електронний торговельний майданчик. Зроблено аналіз проблемних питань процесу впровадження електронних торгів. Акцентовано увагу на винятковій ролі використання в сфері державного управління системи електронної комерції.

The author believes that the solution of tasks of reforming the economy of developing countries and the integration of national markets into the international economic system requires the introduction of activity, both public authorities and economic actors of modern information technology. The key areas to address these issues is consistent infrastructure of e-business and public administration of computers as foundations of the new digital economy. There has, to date, that the legal framework of electronic commerce, and thus the "rules" in this segment of the market economy some CIS countries just emerging, rather, are in their infancy and the choice of the legal concept of regulation and interaction of participants in electronic segment of the economy. Developed countries are given using electronic forms of commerce, including actively exploit the system in state procurement.

In CIS countries today there is an imbalance between the growing demands of the market and the actual state of IT infrastructure unable to support trade and payment transactions agents. Lack of market capacity necessitates withdrawal producers on foreign markets, which may well be provided by developed trading organization. You also need to develop new approaches to the organization of interaction between government agencies and the private sector in terms of monitoring and control, the possibility of which increases with the creation of a trading organization in the country as a whole and in its individual regions. In addition, according to the author and the development of electronic trading systems development opens up the possibility of additional markets and product purchase at no additional cost, the increase in the growth of trade.

In this regard, one of the very urgent task of economics is to study and systematization of certain aspects of information technology in trade and development of effective organizational model of electronic trading.

International practice shows that the development of electronic commerce methods produce positive results not only in business on the domestic market, but also at the transnational level, which largely determines the development of the national econom. So important is the study and use practices that have developed state.

Ключові слова: Електронні торги, державне управління, електронна торгівля, електронна комерція, електронні групи.

Keywords: Electronic bidding, public management, electronic trading, electronic stores, for e-commerce.

Вступ

В даний час в усьому світі активно розвивається електронна комерція, причому як економічний інструмент здійснення її процесів, як правило, виступає глобальна комп'ютерна мережа Інтернет. Перш ніж приступити до розгляду сутності систем електронної торгівлі, необхідно простежити основні еволюційні етапи становлення і розвитку електронного бізнесу в світовій практиці, а також порівняти їх із специфікою розвитку вітчизняного електронного сегмента економіки. Історично, економічно значущі процеси стали переводитися в електронну форму ще до появи та розвитку мережі. В першу чергу, в процесі вдосконалення економічних моделей і автоматизації людської праці перехід до електронних засобів і технологій ведення бізнесу почався в тих областях економіки, в яких швидкість і точність збору, обробки і передачі інформації є основними факторами підприємницького успіху. Тому спочатку комп'ютеризація торкнулася фінансово-банківської сфери. Але тільки з розвитком глобальної мережі до певного рівня стало можливо розглядати економічні процеси, що протікають в електронній формі, в якості окремого виду економічної діяльності. У 1991 році Європейська лабораторія практичної фізики - Січі (Швейцарія) оголосила про створення Всесвітньої павутини WWW (World Wide Web). Період, починаючи з 1995 року, стає часом бурхливого розвитку мережі Інтернет, в першу чергу технологій комерційної спрямованості. Сьогодні фахівці називають його ерою глобальної комерціалізації мережі Інтернет. З цього моменту активно починається використання всесвітньої мережі як інструмент економічної взаємодії. Поступово Інтернет став перетворюватися із засобу листування та обміну файлами в комунікаційне середовище, яка, в свою чергу, ідеально підходила для комерційних процесів. Історично, такі події збігаються з розвитком концепцій маркетингу і назріванням необхідності розвитку маркетингу, орієнтованого на окремого споживача, з метою виявлення психографічного портрета покупця. Інтернет в цьому сенсі відкрив маркетологам нові можливості - можливості масового мікромаркетингу. Завдання даного виду маркетингу полягала в охопленні нових ринкових ніш, використовуючи весь комплекс даних про споживача, що значною мірою впливало на індивідуальне ціноутворення.

У контексті еволюції перенесення бізнес-процесів в електронну середу виділяються наступна градація :

- ЕК першого рівня, де використовуються електронні технології взаємодії для здійснення традиційної комерційної діяльності
- Комбінована ЕК (ЕК другого рівня), що припускає створення електронного ринкового простору, в якому відбувається задоволення потреб і пропозицій, хоча товар або послуга, яка може бути куплена, доставляються покупцеві традиційним способом, фізично;

- Чистий ЕК (ЕК третього рівня), яка передбачає наявність товару та послуги в електронній формі в електронному ринковому просторі.

Наведена класифікація багато в чому зумовлює розвиток електронної економічної діяльності у всесвітній мережі. Але такий розвиток електронної торгівлі характеризує розвиток електронної торгівлі в економічно розвинених країнах. Розвиток вітчизняного електронного сектора економіки багато в чому відрізняється від західного, в основному ця відміна характеризується швидкістю розвитку і ступенем залучення бізнес-процесів в електронну середу. Крім того, автор вважає, що

засначена вище класифікація також викликає інтерес тим, що вона відображає розвиток потреб в електронних засобах торгівлі. Очевидно, що становлення інфраструктури електронного ведення бізнесу є наслідком розвитку потреб у ньому. Якщо спочатку перенос частини бізнес-процесів був обумовлений необхідністю спрощення окремих видів операцій, то появу останнім часом електронних товарів і послуг викликало необхідність в розробці необхідної інфраструктури для успішної торгівлі, і, найголовніше, оплати торговельних операцій. При цьому зростання потреб одних учасників системи неминує викликати зростання потреб їх контрагентів. Наприклад, необхідність у розвитку електронних способів торгівлі з боку господарюючих суб'єктів, викликана необхідністю здешевлення і спрощення торгів, призводить до необхідності розробок більш досконалих технологічних рішень з боку держави з метою контролю над операціями в електронному середовищі. Таким чином, механізм саморозвитку електронного ведення бізнесу зумовлює зростання потреб його учасників, що неминує призводити до подальшого розвитку електронного бізнесу.

В свою чергу, потреби в розвитку електронного сегмента економіки продиктовані очікуваними перевагами від його використання. Спробуємо класифікувати ці переваги з позицій учасників системи (для простоти їх можна визначити як "покупець", "продавець") та держави, як наглядового та контролюючого органу. Треба зазначити, що держава підпадає як під поняття "покупець", та і під поняття "продавець" в тих випадках коли вона реалізує товари та послуги за рахунок бюджетних коштів.

Для продавців це будуть наступні позитивні моменти:

- Розширення ринку споживачів продукції;
- Можливість залучення та обслуговування середніх і дрібних покупців без збільшення витрат на дане обслуговування;
- Скорочення витрат на узгодження з покупцями умов продажу;
- Формування більш точної і конкурентної ринкової інформації;
- Постійне оновлення інформації про попит та пропозицію, ринкових показниках, тенденції та аналіз;

Гарантії по укладених операціях в обсязі гарантійних сум учасників. Перевагами для покупця будуть:

- Скорочення фінансових і тимчасових витрат на встановлення відносин з новими постачальниками і взаємодія з існуючими;
- Відкриття нових каналів закупівлі продукції;
- Зниження витрат на взаєморозрахунки між контрагентами;
- Гарантії торгово-інформаційної системи по укладених операціях в обсязі гарантійних сум учасників;
- Скорочення витрат на узгодження з продавцями умов закупівель.

Перевагами для держави будуть:

- Прозорість угод, виведення частини бізнесу з «тіньового сектора»;
- Зростання податкових надходжень, за рахунок розширення оподатковуваної бази;
- Створення нових робочих місць;
- Здешевлення моніторингу національних ринків

Так як запропонована в роботі автором концепція формування і розвитку торгово-інформаційної системи є загальним проявом всієї електронної економічної діяльності, а значить, володіє її основними характеристиками, то для визначення сутності та принципів функціонування торгово-інформаційної системи, використано в середовищі товарно-грошових відносин ,

Постановка завдання Необхідно визначити сутність і характерні принципи роботи електронних форм торгівлі, які останнім часом широко поширені в сфері електронної комерції. Зробити аналіз процесів формування і розвитку торгово-інформаційних систем, що дозволить створити загальне уявлення про сутність самої торгово-інформаційної системи. Дослідити вплив феномену електронної торгівлі на процеси удосконалення сфери державного управління.

Розробкою теоретичних, методологічних, методичних і практичних питань щодо формування та розвитку електронних форм торгівлі, а також їх ефективності функціонування, займалися наступні зарубіжні вчені: Н.Вулкан, О. Іссінг, К.Браун, С.Кайа, Г.Ниоман, Д. Косіур.

Результати

Оскільки термін "електронна комерція" та "електронна торгівля" в лексиконі економістів увійшли відносно недавно, необхідно проаналізувати, зміст наведених термінів. Розглянемо ці визначення за принципом від загального - до приватного.

Під електронною комерцією розуміється технологія, що забезпечує повний замкнутий цикл операцій, які включають замовлення товару (послуги), проведення платежів, участь в управлінні доставкою товару (виконання послуги). Ці операції проводяться з використанням електронних засобів та інформаційних технологій і забезпечують передачу прав власності або прав користування однією юридичною (фізичною) особою іншій.

Слід зазначити, що окремі автори розглядають термін "електронна комерція" як еквівалент терміну електронне ведення бізнесу», таким чином, розглядаючи це поняття набагато ширше. Інші дослідники, навпаки, звужують поняття «електронна комерція» до поняття «електронна торгівля», тобто вважають ці два поняття рівними за обсягом.

Виходячи з різноманітності поглядів, на думку автора, необхідно розрізнити ці поняття і розглядати електронну торгівлю як окремий випадок електронної комерції, яка в свою чергу є окремим випадком «електронного ведення бізнесу».

Під електронною торгівлею зазвичай розуміється економічний процес оплатної реалізації товарів однією особою (продавцем) іншій особі (покупцеві), коли така реалізація здійснюється з використанням електронних засобів і в електронній формі, або, іншими словами, угоди купівлі-продажу, вчинені з використанням засобів електронної документообігу або сукупність дій, спрямованих на їх укладення. Під електронним документообігом, як правило, розуміють переміщення в комп'ютерній мережі інформації, створеної і використаної за певними правилами. З цим поняттям тісно пов'язане поняття електронного переказу грошей», яке трактується як "система, що оптимізує електронні платежі і переказ грошей за захищеними приватним мережам або мережі Інтернет між банками. Електронні гроші це електронне зберігання грошової вартості за допомогою технічного пристрою для здійснення платежів не лише на адресу емітента, але і на адресу інших учасників. Як правило, електронні торгівлі взаємовідносини між підприємствами, реалізуються на так званих торгових майданчиках.

Під віртуальною торговим майданчиком розуміється місце, де укладаються угоди між продавцем і покупцем і здійснюється проведення фінансово-торгових операцій. Електронна торговельна площадка - це портал, призначений для організації електронної торгівлі різними продуктами і послугами як в приватному порядку так і в сфері державних торгів.

Отже, по-перше, як видно з вищевказаних визначень, конкретна термінологія, точно дає визначення основним способам ведення електронної торгівлі на сьогоднішній момент немає. Але не можна не взяти до уваги ряд серйозних перешкод, які стримують розвиток бізнесу із застосуванням інтернет-технологій. Серед них: відсутність чіткого законодавчого регулювання ряду ключових для електронної комерції процесів. Наприклад, таких, як електронна торгівля, та ін. По-друге, в цілому, система електронної торгівлі, будучи елементом електронної комерції, являє собою інтегрований комплекс інформаційних ресурсів, яке дозволяє організатору створювати спеціалізовані електронні торговельні майданчики для електронної торгівлі за встановленими правилами товарами (послугами) однієї або декількох товарних груп, що забезпечують повний цикл проходження комерційної угоди, починаючи від знаходження оптимального партнера, закінчуючи оформленням пакета документів, наданням інфраструктурних послуг.

Існують певні відмінності між торговими системами, засновані на диференціації надаваних послуг, структур, переваг і розв'язуваних завдань. Існуючі торговельні системи можна розділити на кілька типів: системи які пропонують послуги по взаємодії фізичних осіб один з одним, а також з юридичними особами з питань оголошень про продаж або купівлю продукції та системи, що забезпечують взаємодію юридичних осіб, державних органів і кінцевих споживачів. Основну актуальність при цьому мають системи, узагальнено звані електронними торговими майданчиками, що пропонують моделі ведення бізнесу пов'язані із бюджетними сферами.

На сьогоднішній день, можна виділити три основні моделі організації віртуальних торгових майданчиків: каталог, аукціон, біржа Електронні каталоги - консолідація попиту покупців з пропозицією продавців. В основному призначені для пошуку постачальників і споживачів для укладення разових угод завдяки наявності каталогів. Вони раціоналізують постачання за рахунок великого числа каталогів, орієнтованих по групам покупців.

Аукціони - механізм ліквідації надлишків виробництва за оптимальною ціною, який дає можливість широкому колу конкуруючих на торгах покупців закупити товар за цінами нижче ринкових. Аукціоністи пропонують канал для продавців, охочих позбавитися від швидкоплинних товарів і накопичили надлишків, а також різні послуги за прийнятними цінами, вигідні і для продавців, і для покупців. Існує також модель зворотного аукціону, яка працює за принципом конкуренції продавців за отримання контракту на певну партію товару, закуповуваного за ціною, що не перевищує встановлену. Всі торги проводяться в режимі он-лайн і в процесі торгів на екрані комп'ютера постійно висвічується ціна, за якою може бути проданий товар. Цю ціну учасник має право підняти до тих пір, поки не закінчаться торги.

Електронна біржа - це ринок готівкової товарної продукції даної індустрії. Модель біржі припускає обмежений склад постійних, вже перевірених гравців. Задовольняє термінові потреби покупки-продажу за ринковими цінами для невеликих груп гравців даної індустрії, що мали раніше встановлені ділові відносини, які

виступають анонімно Біржа - віртуальна торгова площадка, де ціна регулюється попиту і пропозицією, в результаті чого схильна до сильних змін. Вона вимагає створення механізмів узгодження попиту - пропозиції в реальному часі, визначення ринкової ціни, а також процесу реєстрації та укладання угод.

Таким чином всі перераховані вище системи відносяться до різних моделей торгових систем, оскільки всі вони спрямовані на вирішення різних питань реалізації (закупа) продукції. Особливістю електронних бірж та аукціонів є наявність вже сталих ділових взаємовідносин між учасниками ринку і перенесення даних зв'язків в електронну середу. На практиці найчастіше спостерігається суміщення зазначених систем один з одним. Більшість торгових систем реалізують кілька моделей: електронні каталоги співіснують з аукціонами, які, в свою чергу, є сусідами з біржами. У всіх бізнес-моделях галузевих торгових майданчиків йдеться не тільки і не стільки про продаж інформації, скільки про гарантування виконання всіх елементів ланцюжка покупки-поставки, починаючи від пошуку партнера і закінчуючи реєстрацією виконання всіх зобов'язань сторін по укладеній угоді.

Резюмуючи теоретичну сторону питання організації торгових систем, майданчиком задач автор робить наступні висновки:

- Для електронного каталогу властиві: доступ невеликих покупців до великому продавцеві, постійно актуальні каталоги і ціни продавців, зниження вартості процесу закупівель;

- Для аукціону характерні прискорення циклу продажів продавця, зниження вартості зберігання товару у продавця. Переваги електронної біржі полягають в тому, що надлишки продукції продаються за ринковими цінами, покупець отримує можливість робити екстрені закупівлі за цінами не вище ринкових, покупці мають поточну інформацію про доступні продукти і цінах, підвищується ліквідність товару;

- Біржі, що функціонують в режимі "он-лайн", допомагають покупцям і продавцям знайти один одного, узгодити і, що важливо, провести операцію. Вона грає роль посередника, зводячи потрібних покупців і продавців, і допомагає їм зробити операцію. Такі біржі дозволяють продавцям і покупцям значно скоротити часові та грошові витрати з пошуку один одного і узгодження угоди.

Висновки

В ході проведеного дослідження автор виділяє наступні переваги формування електронних торговельних систем:

- підвищення оперативності в придбанні сировини і реалізації продукції за прийнятними цінами, як наслідок, це зниження рівня складських запасів та отримання додаткових обігових коштів. додатково до цього можна розглядати економію операційних витрат, полегшення управління компанією, розширення ринку і отримання нових клієнтів;

- створення стимулу для подальшого розвитку виробництва, так як координація кооперування дозволить збільшити число угод за цінами, вигідними виробнику (оскільки інформованість стане визначальним фактором укладення угод), що в свою чергу призведе до збільшення оподатковуваної бази і створить умови для зростання надходжень до державного бюджету;

- зниження операційних витрат і оптимізація бізнес-процесів для учасників ринку; скорочення часу на обробку замовлень, на виведення товарів на ринок; доступ до пропозицій в режимі реального часу; посилення позиції при веденні переговорів; ліквідація застарілих товарів і надлишків продукції; взаємодія з партнерами та отримання більш повної інформації про ринок; концентрація галузевого досвіду, стандартизація; рівні можливості для невеликих організацій: доступ на більш широкий - в перспективі глобальний - ринок.

Крім перерахованого вище, вигоди для підприємства-учасника складається через скорочення зайвих ланок в ланцюзі постачань від виробника до кінцевого споживача, що в свою чергу позначається на ціні пропонованого товару. Зведення кількості посередників до мінімуму дає можливість учасникам торгової площадки зменшити втрати при купівлі-продажу. Розгортання повноцінної торгової площадки вимагає впровадження масштабної промислової платформи, здатної рости в міру збільшення кількості операцій.

Література.

1. Білокрилова А.С. Інституціональна модернізація системи задоволення потреб суспільного сектора/А.С. Білокрилова // Інституціональні проблеми ефективної держави. – Донецьк, 2012.- 110 с.
2. Кузьмін О. Два виміри "електронного уряду" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.processconsulting.ru>
3. Білокрилов К.А. Електронізація як пріоритетний інститут реалізації державної економічної політики [Електронний ресурс]- Режим доступу: <http://www.instud.net>
4. Голубева А.А. Електронний уряд: введення в проблему // Вісник Санкт-Петербурзького університету. -2005.- №8 - С . 26.
5. Гагарина И. Электронизация государственных рынков / И. Гагарина // Ресурсы, информация, снабжение, конкуренция. – 2004. – № 4. – С. 63-6610.
6. Галушак М. Державні закупівлі в Україні: теоретичні аспекти та практичні проблеми / М. Галушак // Галицький економічний вісник. – 2011. – №1(30). – С.43–53.
7. Волков В.В., Корнійчук В.П., Хомяк К.Д. Стратегічний державно-закупівельний менеджмент. – К.: Вид-во Нац. ін-ту стратегічних досліджень, 2006. – С. 2.

Стаття надійшла до редакції 19.04.2013 р.

ТОВ "ДКС Центр"